

jisté pochybnosti o autenticitě popisovaných událostí, což však neubírá nic na čtenářově zájmu.

Druhé vydání této knihy je nově doplněno řadou unikátních fotografií a dokumentů, včetně části trestního spisu z *Kubešova* vykonstruovaného procesu z pozůstalosti autora, jejímž správcem je editor publikace *Jaromír Tauchen*. Ten paměti doplnil předmluvou, krátkým životopisným medailonem *Vladimíra Kubeše* a osobním rejstříkem. Zároveň bylo provedeno řádné redakční zpracování odstraňující stylistické a gramatické chyby z prvního vydání. Tato kniha je kromě klasického fyzického vydání publikována také v režimu open access¹ na stránkách brněnské právnické fakulty, kde se s ní může každý seznámit a třeba se nechat inspirovat entusiasmem a pevnou vůlí předního brněnského právního vědce minulého století, k němuž byl osud (komunistický režim) mimořádně nespravedlivý až krutý. Tento velký muž si však přese všechna příkoří dokázal zachovat svůj optimistický náhled na svět.

Na závěr se hodí uvést chvályhodnou snahu brněnské právnické fakulty, kde právě probíhá úsilí o oživení odkazu *Vladimíra Kubeše* – v následujících třech letech budou péčí *Jaromíra Tauchena* vydána některá *Kubešova* dosud nepublikovaná díla. Zároveň zde byla zavedena nová ediční řada *Reminiscentia iuridica* v rámci *AUBI (Acta Universitatis Brunensis Iuridica)*, ve které budou publikovány paměti významných osobností spojených s brněnskou právnickou fakultou. Jako druhé v pořadí budou v brzké době vydány paměti *profesora Václava Chytila*, jejichž editorem je *Ladislav Voják*.

Milan Dobeš*

Tomášek Michal. Bilanční zpráva 60. Praha: Univerzita Karlova, 2023, 192 s.

Každého, kdo se zajímá o evropské právo, jistě potěší poslední publikace *Michala Tomáška*, kde soustředil desítky osobních příběhů, které zažil za bezmála třicet let své práce s evropským právem. Publikaci s názvem *Bilanční zpráva 60* vydala v únoru 2023 Právnická fakulta Univerzity Karlovy v nakladatelství Vodnář v knižní řadě *Memorabilia Iuridica* nákladem 300 kusů.

Michal Tomášek patří v oboru evropského práva k uznávaným osobnostem, a to jak u nás, tak i v zahraničí. Této oblasti se věnuje drtivou většinu svého profesního i badatelského života. Od roku 1998 pedagogicky působí na Právnické fakultě Univerzity Karlovy, původně jako odborný asistent a později jako vedoucí katedry evropského práva. Je rovněž spojen s Ústavem státu a práva AV ČR, kde v letech 1989–1990 absolvoval pod vedením profesora *Viktora Knappa* postgraduální studium, po jehož skončení působil na

¹ Dostupné z: <<https://science.law.muni.cz/knihy/monografie/kubes-znovu.pdf>>.

* Mgr. Milan Dobeš, katedra dějin státu a práva, Právnická fakulta Masarykovy univerzity. E-mail: Milan.Dobes@law.muni.cz. Tento výstup vznikl na Masarykově univerzitě v rámci projektu: *Některé aspekty vybraných trestných činů narušujících občanské soužití v Československu mezi lety 1948–1989*, číslo MUNI/A/1303/2021 podpořeného z prostředků účelové podpory na specifický vysokoškolský výzkum, kterou poskytl MŠMT v roce 2022.

Ministerstvu zahraničních věcí ČSFR (1990–1992), odkud následně přešel do diplomacie (1992–1995) a později do bankovníctví, kde jako poradce zaváděl nové evropské standardy (1995–2002). V rámci Akademie věd ČR byl a je opět činný od roku 2007 jako člen grémia pro vědecký titul „doktor věd“, od roku 2021 pak jako místopředseda její vědecké rady. Právě profesní rozmanitost, bohaté osobní zkušenosti, ale také snaha popularizovat svou práci, spolu s osobitým humorem, to vše zdobí shora uvedenou publikaci.

Kromě samotného zájmu o evropské právo pohledem různých profesí představuje publikace zajímavé literární dílo, které svým stylem navazuje na *Tomáškovu* předchozí odbornou tvorbu. Svou podstatou tak jde o určitou autobiografii, ve které se čtenáři dostává nejen faktografických a (auto)biografických údajů, které by patrně byly jinak zčásti pozapomenuty, ale též náhledů do velmi specifického a různorodého profesního prostředí, ať již v roli úředníka, diplomata, bankovního experta, či celé tehdejší společnosti, tedy do vztahů, které by jinak ve své šíři zůstaly běžnému čtenáři patrně skryty.

Publikace nejednou zaujme i díky tomu, že autor Evropskou unii i tehdejší „svět“ poznal z vícero pohledů a snaží se přinášet příběhy, které tyto různorodé pohledy reflektují. Publikace se ale neomezuje jen na oblast Evropské unie, obsahuje i pohledy z mimoevropských zemí, zejména z Číny, Japonska, USA a Kanady, tj. určité pohledy na Evropskou unii „z vnějšku“, čímž se obraz, jak sám autor uvádí, „stává plastičtější“. V rámci bilančování je v publikaci patrná i jistá dávka smířlivosti a sebereflexe. Do značné míry tak jde o dílo především vzpomínkové (tj. memoáry) a částečně též esejistické.

Co do systematiky vychází publikace z jednotlivých profesních rolí autora. Skládá se tedy ze čtyř nosných kapitol, respektive pohledů. První kapitola je tak logicky pojmenována jako *Pohled úředníka* (s. 12–19), druhá *Pohled diplomata* (s. 20–26) a třetí *Pohled z banky* (s. 27–67), poslední čtvrtá kapitola pak představuje více než dvě třetiny publikace a je pojmenována jako *Pohled z fakulty* (s. 68–169). Součástí knihy je i jmenný rejstřík a soupis vyobrazení a dokumentů (s. 175–192).

V první kapitole věnované pohledu úředníka přináší autor některé své vzpomínky na práci v tehdeším federálním ministerstvu zahraničních věcí, kde působil krátce po svých studiích na pražské právnické fakultě. Svým obsahem jde o kapitolu nepříliš rozsáhlou, kde autor stručně popisuje své „úřední“ začátky a pocity z počátku devadesátých let, kdy pracoval pod vedením ministra zahraničních věcí *Jiřího Dienstbiera*, včetně peripetií s překladem *Asociační dohody* a s tím souvisejících pojmů jako byl např. *establishment* nebo *effet utile*.

Druhá a přímo navazující kapitola se zabývá diplomatickými začátky autora v dobách končící federace. Jde o nejkratší kapitolu, kde *Tomášek* popisuje zkušenosti diplomata země, která pomalu přestává existovat, země, jejíž majetek se má rozdělit mezi dva nástupnické státy. Autor zde osobitě popisuje cestu k další evropské integraci, včetně implikací vyplývajících z *Maastrichtské smlouvy*, připojeny jsou i některé související vzpomínky, z nichž lze zmínit např. ty na *Václava Havla*.

Třetí kapitola se podrobně věnuje profesní roli poradce v bance, která byla pro autora výzvou, jejímž přijetím nahradil své dosavadní působení v roli ministerského úředníka. Jako právník se ocitl mezi ekonomy, což pro něj byla, jak sám uvádí, v mnohém obohacující zkušenost. Kromě evropských či dobových ekonomických témat, jako byla například privatizace, autor vzpomíná na řadu peripetií s *Milošem Zemanem* či *Václavem Klausem*, případně sebekriticky popisuje dva případy, jak se mýlil v bankovníctví.

Poslední a současně také nejobsáhlejší kapitola publikace je věnována působení na pražské právnické fakultě, respektive přesněji vzpomínkám na různé epizody a osobnos-

ti, které s ní souvisejí. Tato specifická kapitola obsahuje desítky příběhů, kde autor vystupoval v různých pozicích a funkcích, které při svém působení vykonával. Ať již jde o pohled začínajícího docenta a později proděkana, nebo o pohled vedoucího katedry evropského práva, která (jak autor připomíná) vznikla o jedenáct let a čtyři měsíce dříve, než se evropské právo stalo systémem platným a přímo použitelným na našem území. Kromě dobových témat týkajících se hlavního autorova oboru obsahuje tato kapitola vzpomínky na významné osobnosti české vědy, včetně *Viktora Knappa*, kauzu plzeňských práv nebo různé vzpomínky z pracovních cest do zahraničí.

Tomášková publikace je sice svým rozsahem relativně útlá, avšak obsahově je plná zajímavých příběhů, osobních sdělení a pozoruhodných vyjádření významných osobností vědeckého i politického života, jen zřídka autor přistupuje k subjektivním soudům a hodnocením, což je u publikace tohoto typu spíše ku prospěchu věci. *Tomáškovy* vzpomínky jsou jistě schopny v mnohém inspirovat současný pohled na kariérní a osobnostní růst jakož i do jisté míry odpovědět na otázku propojení teorie a praxe, a to nejenom v oblasti evropského práva, ale i jiných oborů.

Ve vztahu k této recenzi je však určitě legitimní otázka k osobě autora. Knižní řada Právnické fakulty Univerzity Karlovy *Memorabilia iuridica* přinesla již řadu medailonů významných osobností naší právní vědy, včetně *Arnošta Weniga Malovského* (1999), *Jana Krčmáře* (2008), *Antonína Randy* (2009) či *Antonína Mokrého* (2018), jen velmi výjimečně však jde o texty ryze autobiografické, respektive vzpomínková díla samotných autorů. Částečnou výjimkou byly autobiografie *Vladislava Brože* (1999) a *Stanislava Kučery* (2016), které však vyšly s výrazným odstupem po ukončení aktivní kariéry jejich autorů, v případě *Stanislava Kučery* dokonce až pět let po jeho smrti. Lze si tak položit otázku, proč se autor jako významný současný pedagog a badatel na poli evropského práva pouští do zpracování vlastních vzpomínek, a to tím spíše, když je stále činný a na vrcholu svých sil. Na tuto otázku se snaží odpovědět autor sám, když v předmluvě své publikace uvádí konkrétní důvody, které ho k tomu vedly. Jejich legitimitu nechť si posoudí případný čtenář sám.

Vydání knihy vzpomínek *Michala Tomáška* lze jenom uvítat a lze přitom vyslovit přání, aby obdobně byly publikovány i memoáry či vzpomínky dalších významných osobností české právní vědy. Za pozornost tak stojí nejenom samotný narativní text publikace, ale v publikaci hojně citovaná literární a vědecká tvorba, a to nikoliv jen autorova.

Ján Matejka*

---

* JUDr. Ján Matejka, Ph.D., Ústav státu a práva AV ČR, v. v. i. E-mail: matejka@ilaw.cas.cz. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0051-2754>. Příspěvek vznikl s podporou na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace Ústavu státu a práva AV ČR, v. v. i., RVO: 68378122.